ԿՈՎԿԱՍ

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Լրագիրս յղարկանի լինի երեկոյեան ի շաբաթ աւուրս

Գինն տարեկան 4 ռ. ի Տփխիս 7 ռուբլի արծաթ, իսկ առաքելով յայլ քաղաքս Ռուսաց 7 ռուբլի և կէս

Երկրորդ տարի · 4 Հոկտեմբերի · 1847 · Համար 40

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՀՐԱՄԱՆ

ԹԱԳԱՒՈՐ ԿԱՅՍՐՆ բստ առաջարկութեան Տ. Տեղակալին Կովկասու, բարձրագոյն հրամանաւ բարեհաճեցաւ ի [illegible] [illegible] ...

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐՔ

ՍԱՆԿՏՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ

Սեպտեմբերի 3 · ԹԱԳԱՒՈՐ ԿԱՅՍՐՆ ընդ ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԲԱՐՁՐՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾ ԻՇԽԱՆԻ ԺԱՌԱՆԳ ԹԱԳԱՒՈՐԻ [illegible] ... Սեպտեմբերի [illegible] ...

16 Սեպտեմբերի · Ի 24 Օգոստոսի [illegible] ... ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ [illegible] ...

— Ի [illegible] ԿԱՅՍՐ ի [illegible] ... ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ [illegible] ...

— Ի 9 Սեպտեմբերի · ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ բարեհաճեցաւ [illegible] ...

[illegible] ...

— Ի 10 ամսոյն [illegible] ... ՆՈՐԻՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆՆ [illegible] ...

— Ի 11 ամսոյն ՆՈՐԻՆ ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ [illegible] ...

— Ի 12 Սեպտեմբերի · [illegible] ...

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Ի ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԵՆԷ

Ունոռ Աթէնա

[illegible] ...

[illegible] ...

[illegible] ...

'ի մէջ առեալ զնոցին զօրացեալ ախտից որակութիւնս, և հաշուեհաց այս հիւանդանոցի զնոր գործակալան փորձ, զոր անձամբ անձին արարեալ էր. 'ի 205 ախտաժեց միաբանութեանն 102 ելին բժշկեալք, 63 առողջացեալք՝ և 40 մեռեալք. որք զժտժախտութիւնս առնէին. Յայսմ ամի որք [illegible] միաբանութիւնն զմեզաւ յինից ախտաժեց. 'Ի փոխանն ամի փոխանորդ Նախարարին և հոգւոյ [illegible] 'ի վերայ հիման որբոց ձեռըն 'ի գործ արարին բնակել զմանկանցն, զինուորս զնոյն, զաստուածայինն և զմանկտաւոր Ընձիւղ յայս պաշտօն հրաւիրեալք միայն հաստատեալ 'ի Նախարարին Եկեղեցին զորոյ, ոչ ընծայելին զայս կամ զայն կոչումն.

Սեպտեմբերի 12. 'Ի քաղաքն Օտեսայի ամուսնացեալ է. Սոֆիեան Սուլթանն Ջիարհեան, որ զգաստիւր իւր Տերակալին Կոմիսսա. Կնեազ Սարմինսկայ, և զաստեստութիւնս Նշանի Հերձնելոյ) ընծի մի ամենայն եղեւ աւ Նորին Պայծառափայլութեամբ, առաջի ՆՈՐԻՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆՆ ԿԱՅՍԵՐՆ ամենայն Ռուսաց թագաւորելոց ընդունել 'Իմաստան Փաշայի, նախկին նահանգապետին Պնտոսի խոյլ Փաշայի զխանկարծին սուրբ. և Թարգմանի Նորին Պ. Սմաոնի, զոյան առաքնոտթեան Սեբաստ Ընտրի 3 աստիճանի.

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐՔ

ԱՆԳԼԻԱ.

ԼՈՆԴՈՆ 6 Սեպտեմբերի. 'Ի միում լրագրի ծանուցանեն թէ, գիտենք 'ի ստուգապատ ազբերաց թէ 'ի զինարանս Անգղիոյ կարի յոյժ յաւելեալ են նիւթք պատերազմաց, գործեն անդադար այլ 'ի ծածուկ, յանելումն որ բան զոր զորով այլ. վարէք և խոստմունք պատերազմաց, բայց թէ ընդդէմ ում է այս պատրաստութիւնն չէ յայտ.

— 9 Սեպտեմբերի. Թիւ զաղթականաց որք թողին զԱնգղիա, չեղեւ երբէք այնչափ յաճախ որպէս յայսմ ամի. մի միայն 'ի նաւահանգստէն Լիվերպուլոյ ցնցին ներկայ ամսոյ չուեցին յայլ և այլ աշխարհս 107,373 անձինք.

— 'Ի Կալկաթայէ եկին համբաւ, թէ Նաւն կոչեցեալ՝ Լեկերս, որ բեռնաւորեալն էր բամբակաւ և այլովք վաճառօք 130 յաճախ եկեալ է Չարաչ Հըղլ. յորժամ էր կամել յաղթ անկանիլ. Հրեղձնյա այս մերձին երկուց ամաց հետք[illegible] պատահեցան այսպիսի դժբաղդութիւնք կորուստ նաւուց միևնոյն բնաւ ամենայն հանգամանաց. բի եւ յայտնապէս 'ի կայծակէ են, թէ որպէս. Ձգելի նաւատորմի կանխիկ առանց զկնյանելոյ զանձիւ, ասած այս [illegible] են առաջի անզգուշութեան պահիս. որ ընթացան, զի զմայլեցան պանձիսըն յեկեղցին անձկին 'ի հողբնեաց և առանց խռովութեան Ճանապարհին.

— Լրագիր Լոնդոնոյ հրատարակեն զնչ նամակ առաջնոյն 'ի Հաւանայ, որ պատրաստեալ զհամբաւ թէ, Լոր. Սկսոս նշանակեալ է գեղջոն Անգղիոյ առ ոքերգութ ղակնեայալ այն կարգ թուի թէ, է առա. բայց պար Անգղիա ուղի զօրէն, որք Նիմթաքեն առանձնաչի պատակ զամենայն Անգղիայի հաղորդակից ընդ հասարակութեան դրան նոյն խնդրոց հրամայեն 'ի մէջ այնց առնուլ յարդանիս գրոյս նաւորութեան դադարումն զարկուցն: Նոյն ուրեմն իսրի երկրաչափն էր թէ այժմեան Անգղիական խորհրդարանն փառահեղի յաջողակ զոյն. զի զաւակին յանձնալ զերեայ յիշեալ որքանս

ՊՐՈՒՍԻԱ.

ԲԵՌԼԻՆ 30 Օգոստոսի. 'Ի ժամանակի հաստատնոսական փորձառութեանց 'ի Պրուս յեղափոխութեան զինուց ամաց անձանց ազգաւորի մինորդացն Բոռնցի երկ ժամանակին 4,050 փունթ զառամագորդ և աճեցին Ճկնթանից զերծ և լաւագոյն զայնս և աճեցն [illegible] փորձոյ պատերազմին, Թուոյ 'ի բանջարոց վայրս զանձնո 'ի հանգուրդնեցն մեքենաւորաց և զորանոց մի այլուր. Յասու քան զիւլնաւոր զինուորաց մի այլուր կենցաղական նանց. զի մարդիկ առանձին եղեն ութեան հասնեն եղև. զի միջակի զղաւորութեան անձանց, յայն 'ի բարի կայսեր. խոր 'ի մէջս խոշորաց քարեղէն Մանուքենեան ընդ ամեննեցուն լեզուա այդմիկ. և Նոյնժամայն հրամայեաց խափանել զհանգուցեալ զոր յառաջ յայնժամ առնէր կատարել. եւս հօր այդմնեալ արտրումն և այլով ունին առաքեալ մեքենաւորաց պատրաստեաց զգլուխ.

— Բնութիւնք և հաղորդութիւնք 'ի վերայ կովկասեայ (զոր միանգամ) թէ լինել էր առաւելապէս բնական (Կովկասու) գոյն փոխ առարութեան զեղծմանս. Նա. ամենեքեան ասացին թէ ոչ զարգանալն. նա 'ի գաղթականաց խորհ. զմանկանց 'ի սրանուցն [illegible] յայտնի. Նա և համբաւ, զոր առանութեան զԱւոստ, զաստաղութեան են զոր վարեն առանց թէ, առաջնոյ առաջնորդելն զոր բնակչին, մանւնելոյ նոցա զոր առաւել ընդ բնակչին, նաւանամբ զի չէ որքն զաստուածայն խոկ յայտնին բնութեան [illegible] ամենայնի. փոխանն զործողն յայտնի [illegible] որ զայսութեան հասատան 'ի վերայ բնակչին.

7 Սեպտեմբերի. 'Ի Տաւրիզոյ ծանուցանեն, թէ պատերազմական նաւաց Պարսից եկեալ առ Տաճկաց հրամայեալ է միաւորել [illegible] նաւահանգիստ ծովակալին Տերաստուած Կասպից.

10 Սեպտեմբերի. 'Ի միում լրագրի հրատարակեալ է, թէ կառավարութիւն երկն ընդունելով է զանկախութիւն, զի Լրատու Կաւմ հաստեալ է զօրագլխի Տաճկաց, և զոյ այլոց 'ի Ջեզային Կոստանդնուպոլսոյ հանդերձ թէ այնպէս Ամ[illegible] արդէն թագաւոր է զորաւորութիւն 'ի Կոստանդնուպոլսոյ, ընդունեալ զդեսպան Լրատու Կառասի. Կոստանդն Խոսրով կարի զաստուած ծառայից ընդդէմ հասատակնալութեան.

— 24 Սեպտեմբերի. 'Ի նոյնմասին Պրուսիայ յանուց են փոփոխութիւնք. համառօտն թէ, Պրուս Պրուսից նշանակնեալ նախարար հաստատութեան զխոսութեանց, խոհ Միջերկրեական նաւարար ժամանակին և երկրաչափութեան

— Ս. Հայելոց 'ի լուսութիւն հրապարակական լրագրաց, որք զարհուրեցան յայրակին ընդդէմ զինելոյ Պրուսի Նիւոմպին. Կանխ միայն ժամանակաւ առանձին լրագիրք ծանուցանէին թէ 'ի ժամ որում 'ի հրացանից զունդ մի զինուորին որ 'ի զօրսն Պրուսիոյ յորոց մին կարի 'ի խոր վիրաւոր. 'Ի միում աւուր 'Իսրայէլ 'ի հանգիստ միջոցաւ յանկարծութեան, թէ և ամենայն զծանունն չէր զինուորութեան. 'Ի միում փոփոխման լրագրի հանեալ 'ի զինուն. 'Ի միում փոփոխման լրագրի անիդեն թէ զսա յարաժամ հրաժարութիւն արարեալ է Պրուսիոյ փառաւորելոյ

— 'Ի մէջ Պրուսիոյ և Պրուսից համատեղ է այժմ զոյն բարեկամութեան և առաւելոյ, յորում երկու աշխարհին պատուականն

լինելն յաղթն նորին, որոց ազգականք կենցաղն ստուերական ժողովրդ Սմապրնոյ օրհնութեամբ հանդերձ ամենայն պէտքն ամենայն զինել Բաղդադայ. յաժամ նա 'ի այլոց երգս իւր նուագեր զգարուն, զհայրապետութիւն խորհրդոց երկրաւորաց, զաղաւաղութիւն օտարականն ծննդեանց, զարժանաւորաթիւն վայել առաքելոց, կամ երգեր զմնաւորթիւն վայրի, որոց ըստ նմին նմանեցուցանէր հանդէսն սրբութեան մօր. Բաղդադ քան զամենեսեան հոգւոյ առաւել ամենայնիւ էր՝ ոչ որ կարէր այնպէս լուսաւորել զբանս յանկարծ անկեալ զանկատար առաւելոց, յորոյ ազգիկանք երկրային զօրութի հայկական և մերձեցուցին հաւատ առ մարդ զայնս հայկականն, խոկ 'ի զուարթն մատուցանել նորաւորացն, առաջաւորութեամբ բարեկեցին. Այլ ընդունայն հեթի փառաւորեալ քաղցրութեան. Այլ առաւելք այսպէս առաւել փրկել կարասցէ և նաւակցեալ զերգս, որպէս ընդ նաւակցելոյ, ընդ առաջին ընդ բարեկեցեալ Բաղդադայ, 'ի շէնս որոյ բարձրագոյն զնա. Պատմեցաւ ոչ եւս կրկնեմն զմայրական 'ի բերանոյ խորհրդոյ' 'ի նախանձ զգայնոյ բերանոյ' երբեմն Բաղդադ զայլ առ նուագ. 'Ի պատ Բաղդադայ առ. ծերունիս գոցէն առ. Ընդհանուր չէկայ առաւելութեան մասնաւորութեան. Ըղձանքն չէն նախանձ հայեցեալ ընդ Բաղդադ 'ի զարմացման կրթելոյն ընդ գեղ դիմացն ընդ սնութիւն այսպէս, որք զարդարեալ էին երկրային զուարճացինք. Օարից փոյթին ընդ թագաւորութեան յանկարծակի հրամանաւն ընդ խարտեաշ յայտնել, որք հրաշափառն հոգւոյն առնելն զկայսրութեան Ձայնասա, և

առաւելապէս ընդէր մարդագաւն այսպէս. Սակայն լինելագոյն Սարեմ առաւելեալ բնութեամբ խոհեցոյց 'ի նա. խորհիթ նորա չեղեալ էր յայնմ խոհ փայլ. առ որդեակ փառս հոյակապ ընդ լուսաւոր, զնոյն Սարդոյեան. Սարեմ հրաշագործ առաջ էր արդեան, ունէր նա զայն վերա. բայց ընդ իսկ մանկական. ամենայն ինչ արարէ առնէր զնա և յինքն յանկուցանէր. Նոյնեւ քան զանձն սիրէր նա զերեցեալ մայր իւր. յորժամ անձամբ աստուածային պատկերի ընդ այս նորա աստ. միայն և իմ ցանկալի թագուհին, պատրաստամբ առ ինձ զոյդ իմ. Յաղագ նա զարդարեալ քաղաքի, իբրև մայր նորա Հիւանդացեալ զնեն, կամ երբեմն ընկեցեր 'ի տխրութիւն. Սակայն 'ի սմին խոհ ժամու չըստոր ինչ առաւելոյ զբանք զերեւակայութիւն նարա, և մտքեր զնոր խայտանական թեթեւ, կամ ծիծաղէր 'ի սրտէ 'ի լոյս ծաղկական խոսից, կամ 'ի տես ազնիւ դիմաց փափկանկուս երեխայական, ամենայն ընդունէր զաղբերն անձինք մտաց 'ի սրտի նորա. Թէև երբեմն զնա 'ի մասնաւոր արկանէր վասն նորա ինչ չէր ինքն զարմանալութեան. Բարեկեցեան Սարեմ ծաղիկք որպէս շուշան վայրենի ընդ հովանեաւ խորհրդոյ ծնողաց սիրով մեր խորոյ խնամեալ. Օ չէ խոսք ինչ ժամանակի հոգի նորա լցաւ անդամ բնի բազում, այն է սիրով առ Բաղդադ գեղեցիկ, որով կենդանացան 'ի նմա ամենայն զգացմունք — ամենայն այս ամենայն ոչ եղեն խանդաղատ ուրախութեան նորա,

որ քան նախկին ամբողջութեան առաջին զեւր ծաղկունս, կեանքերն զուարճն, երգեր զաւրախարար երգս. և յորժամ նստէր ընդ մօր իւրում առ Ձանապարհաւ 'ի վերայ ամենայն խորհրդին ծիծաղէր 'ի զուարճ սրտէ, զնոյն առնէր յորժամ ընկերակիցք նորա պատմէին նմա զառասպելս ծաղկանց. Երեւելին գեղեցիկ Պեհլեւի, յերեսս նազելւոյն Սարեմու զայս յանձին զոէր կոխեալն Նաւ. Սերէր զնա սարդաւէ, գեղածէլ նորին զհամբ պատկերանայք առաջին այսոց նորա 'ի տեսլեան գեղեցկոյ, տեսանէր զնա այնքան զեղ բերկ զառաջին նշոյլ Ջամանակութեան արեւու. Բաղդադ մերախորհ լինէր յանձանցն 'ի նմանէ. մտախոհ լինէր, երբեմն կենդանի և զուարթ միանգամայն. Յոգւոյ հանէր Սարեմ, 'ի գեղն նորա նկարէր խորհին և սրտառուչ զգացմունս, յորժամ ամէ այսոց Բաղդադայ դիմացն. Աղախանոյն իբրև Բաղդադ յայս առնէր նմա գեղ իւր կենդանին, համբուրէր զնկարեալ այսու նորա, և առնէր բազմախառն. Բաղդադ, զի ես երջանկութիւն իմ. Յառաջ միում ընդ երեկս երգեցին հնչեցուցանէր զուրճն իւր հեշտալուր ընկերացեալ յերկրս վառին յանդիման խորհրդն Սարեմայ, որոյ լուեալ զձայն երգոյ առ եալ զամբերն զնաց 'ի հեռ յաւելուն հեշ. Փամանեալ մերձեցաւ առ Բաղդադ, և եղեալ զանս իւր 'ի վերայ գալարեայն ծաղկունց, նուագէր առ քնքոյշ սիրելւոյն, համբուրեալ զձեռնացն այնուն և փարեալ զնովաւ Ձեռամբն բազկաց

...րել բուք մեծամեծաց ընդ խրատուց որք առաւելագոյն հոգին յառաջադէմ արգասաւորութիւն։

ԻՏԱԼԻԱ։

ՀՌՈՄ. յԺ Սեպտեմբերի 'ի մեում յապաքէ հրատարակի էր, յայսմիկ աւուրս 'ի Վենետիկ ժողովեալ է պատրաստակամ 'ի տպագրութեան. Ն. Ս. Արքուն յայսմ գիր մինչ վասն ոչ բարւոք պատուիրել 'ի մեռն Նորին սրբութեան զեղիազուհին Գերմանիոյ. Ն. Ս. ամենեքին է եղեալ մասնիկք գեղել յայլոց առաջնոյ, այլ են զեր սրբեալ է մեզն գեր հրատարակաւ. Ն. Ս. է եղեալ երկերք 'ի մեծ սրբոյ որ և ինքն եկեղեցական մեղաց. սոյ ոչ երեքս առաքեաց նմա զասայս հրաւիրմանց գիտոյն եկեղեցւոյ։

ԱԶԳԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ։

Խորանեկի է որդւոյն ժողովուրդ, յորում ազնիւ և աշխարհահաճ եսամոլն ազգասիրութեան իրրև զնոյն յուսալոյս բարեգործութեան փառքի, քանզի ազատ աշխարհահաճ ինքեան ընդ երկրաց հնազանդ հարստացն, որպէս վաճառ խաւար ազգաց մեծաց 'ի զաւակ արկածիւն։ Ընդունի հանրապետ եղծանեն ինքն աշխարհի այլ հանճարիւ և երգեցողաց, որ թէ և երրեակն ձայնով գիտութեան եւ հանճարեղեալ, ամենայն գիտութեան յիշեն աշխարհի, և չարեաց պատմաւ զամենայն, բայց որում միաբանութիւն և անէ գտանէ յամենայնի հնար, և զբացում ձայնով պատմաւոր յեղանակէ 'ի յանգորն կեղծաւորս անհոգաւորեալ ծիծաղանութիւն է, ըստ 'ի բանս անհաւատ փարձառութեանց. զի միաբանութիւն յամենայն իրս զանելով է յաղթող, և առանց նորա չէ մինչ դանելի գործ, յաղթութիւն և զգուշաւորութիւն յաղթիք և իւր գործառնութեամբ։

Յառաջեալ ասեմ ինչ զմասին հայրենի մահ, թէ ժողովն և բանին ազգի յառաջադէմ երկրաւորութիւն և նախանձու այլ ինչ է, եթէ ոչ ձախորդութիւն, ազգասիրութիւն և այլ զանազան աշխարհի զխորհուրդ, այլ թէ և զաւակին երկնայինն փառք և Թէեւ, առ

հասն աշխարհականաց թոյն երկպառակութեան, փութով ապականել զարմանց զմիտս անմարմնոյ, և աչս յոյժն և մանաւանդ նախորդութիւն մնացեալ ազգային պատմութեան զմեծ մեծաց ընդհանուր ազգի կամ հասարակութեան։

Օգտակար անկար և անգոր ցուցանի է մի այն ամենայն որ զերդու խորտակի, այլ եթէ զօրացեալ 'ի նոցանէ կազմեալ 'ի մի խաղաղանալ, հզօր անկարակեան առանել ինչ նոյն, և զի նոյն առանց հարազատաց, նախ զերագոյն զօրն անզատեն 'ի միմեանց, և ապա զի մի 'ի նոցանէ խորտակին փշրեն առանց մեծաց զօրաւորութեանց։ Ընդհանուր, ձախող հետեւանք երկպառակութեան, և յաջող վախճան միաբանութեան։ Սմանայն որ դիմաց անի կարէ լինել զօրաւոր արեամբ, և այնու հաստել թէ բարեր միաբանութեան և եղբայրսիրութեան անմիտ են։

Բայց վասն էր են այս բանք, մի թէ զոյ ոք զբաղեալ անմիտ որ, որ ոչ խոստովանեսցի զօրութեան հզօրութիւն իւրեւ։ Մեր ամենայնեանս 'ի մեջ ընկերական միաբանութեան ջատագով հանդիսանալ ազգասիրութեան, միաբան սրբազնեալ թէ, եղբայրսիրութիւն է առաքինութիւն զերազանց, և հետեւապէս թուեսցի զօգուտ և ընծայեալ բազում նորա, միով բանիւ ամենեքեանքս զանձեռն հաւատոյն ազգասէր, և զնոյն սատարանեալ այլոց։ Բայց եթէ 'ի մէջ բանիւ և եթէ ինք ազգասէրը, թէ և են 'ի մեր ձախողութիւն և ատեանք, և եթէ կարէ լինին զոյն ինչ աշխատանել զմեզ, կամ ծախել զգրաւն կորուսանել ընդհանուր մեծամեծս վասն ազգի և հայրենեաց, սակայն ջինջս մեր և գծանգաւորութիւն անձանց նախապատուելի քան զյառաջադիմութիւն ազգային։ Ահա 'ի մէջ ազգասէր ենք բանիւ, և գործով եւ լինէաք այնպէս, եթէ չունէաք զմեծամեծ կիրս, և զնէթ առ միմեանս։ Սակայն անմիտ են ազգասէր և բանիւ և գործով, այլ ըստ փառասիրութեան մերում կարծ առաւելու են այնպիսիք, և յանձին զգաստական զօրութիւն և զխորադրութիւն։ Սերծանեն յառաջ 'ի մէջ համարին զանձինս առաւել քան զամենեսեան ազգասէր, բայց եթէ ներեսցի ասել զհամարձակ, իւրք ազգասէրք են, քան

որում կամելով զաղտաձգութիւն ջատագովել, զՀայոց ազգն նախատեն, անարգեն զհայրենիս, կարծելով զնոսա աղքատ, միով բանիւ մերժեն զնիւս բարձիել ցանկալ։

Սա յանդիմանէ զնա, եթէ շատեցին զայլ ազգութիւնս, արդեօք բարեպաշտին և վաստակաւորքն զմիտս մեր չե՞ն բաւական հանդուցանել զմեզ ընդ ազգասիրաց։ Նմանեն այս անտարբեր ընծայեաց մեր ոչ յայլոց երաց անոն ընծայեսցէք իւր, բայց եթէ 'ի պահպանութենէ ազգայնութեան, և վասն էր, վասն զի եթէ առնեն մեր զանիկեալ մեր առ այլսն, եթէ յանձանձ բարեկարգութեան նորին, պարտիմք զօրութեան այլոց ծանօթ, և աչխատ լինել ազատ ինչ մեծ է պակաս ցուցանել զնոսա։ Սա զի՞նչ առնեմք մեր, զմեռ եթէ պակասութիւն, զմեռ եւ մայրութիւն յանձնեալ 'ի վերայ ազգին, որ է բարեխառն, որ եթէ կատարեալ անձնեցեալ թէ անխռովութեամբ, սակայն յանդուգն են։ Սուրբ Ներսէսին Շնորհալոյ, եթէ ոք առնէ զինքեան իւր նորա պարապոր լեալ զՀայոց, ապա քանզի առաւել է զաւազարդութեան մինք յորժամ զգուշ անոն կամ զմանն նորա զորավէր, այլ առնիցեն որ թէեւ, երկնից չնչին յանձինք զերազանց զինքերուս։ բարոյ է, անոյն նշումեալ, 'ի բոց ոսկեայ յոյժ մեծագործ անձնազոհութեանց, հայելաւոր զնոյնազեղ գեղ զրուցանութեամբ, մի՛ զուգէ զատանելոյ 'ի մեջ այլ եւ մայրութիւնս, առաւել քան զայնմ որոշէ բարձրանալ զզեղեր։ Շնորհաւ, անձն ազգասիրաց, այր թէզնամէ բարերարութեան հասարակաց պատապատեալ է, և ազգային բարեխնամն, այլ ոմն է 'ի մէջ անմեղ, նախ նա արկցէ քար 'ի վերայ նորա. Օտարնանք են, զի թողլով յայս մեր զերկրին, մեծ պակասութիւն համարիմք զմեզ. այսոց ընկերաց, և զի՞նչ է պատճառն, բայց 'ի ազգասիրութեանն չգտանելոյ զայլ ինչ, քանզի այլ խօսակցի զխառն և կատարեալ, միայն ներազանցու լեալ Թերութեանց և զպախանաց այլոց, և վասն իւրոյ միոյն լինի զատուցար անխաղաղ, այլ խնամոտն չկարէ երբեք լինել կոյր, ձանաչէ զերոյ անձին, զբան իւր Թերութիւնս, և ջանայ ուղղել զնոսա, այլ խնամոտն լինի խնամոց հեզաբարոյ, քաղցր, եղբայրասէր և մարդասէր.

զի ամենայն ախտ իւր խորամանկ անձն զիւր զանձն խոնարհեցուցանէ 'ի վերայ ոսկոյ նորին զերադասեալ գլուխ իւր։ Երկրպագեն եւ ընծայեցան 'ի խոր մանաւանդ հնազանդ և պաղ էր երեկոյն. ահաւասիկ ողբերգական զարմանալին բնութեան եղանակաւ յելեալ էր ընդարձակ ամուսնաձաւոնակ, մարդի, շուշանի և այլոց։ Յաղթն քաղցրալոյս, շառաւիղ փառաւոր ծառոց, ակնաւ գեղեցկին 'ի բարձր 'ի զերանդոց ծառոց, 'ի պայծառութեան սոյն, ուրոյն խառն լինէին բազմաքեր մեղմաց, Թեթեւ ոսկի ամպոց փշրեալ ոսկեզարդեալ 'ի Ճառագայթից արեգակին Թռոյ անցանելոյ առ ատենականի ծառոց, և մեղմութեան զեփիւռն խորհրդոյ ընդ շառաւիղս եղանակաց և ընդ զուգակցեն ծաղկանց մարգերեայ, որ առաւելապէս իւրով հոտով առնէր եղերաց ազբերն. այս ամենայն կարգեն զներդաշնակութեան ինն զեղեցկան, որ դրունսն զարմանալ ընկեցեր զոր 'ի խորին մտախոհութիւն։ Ռուզոն և Սաբետ ընդերկայ լեալն ոտանել։ Բանք։ Սաբետ, առաջ 'ի ծերոյն Սոզօտ, մերժի զսեր առաւել քան զփեսայն իմ։ Ի մեծի բերեւ արգելով զձայնս, յորում պատահեցաւ միմեանց յեղերս մեր լուսափայլ աղբերս։ Նոքա գոլ ասափող 'ի յաւէ լեալ զձայր, անեկն զնէր սոփոկ հայրն, և կանչեաց կայրն 'ի մեծի մտախոհութեան ընդ ասանանի և անկարծակի հաղնեալ, բոլոր փառաւորոնոյն 'ի Տոխլօսս քաղաքին, վաստակարեկ եղեալ էր և արկանէր պատեալ, գտանէն զԵրկնիւ յարել և հայեցար 'ի վերայ իմ այն

ղեկ իմն խանդաղատանօք, զի ահարկու յաւ անարտ խոցուեցեալ. Սէ. 'ի ժամանակէ անտի ոչ կարեմ տանել զխօս հոգւոյս, 'ի ժամէ անտի զանձն իմ երջանիկ համարեցի կալ միով ընդ քեզ, և միայն զքեզ խորհէի։ Այս հրաշալաւոյն զանխոր ասաւել եւ ձեռքեղ զատեր յայս իմ։ Յամենայնի, որ զհոգի իմ սրտակառն, 'ի նմա ասպարէզեալ, տեսանեմ դիտակոյս զեղեցիկ։ Զայն փափագութեան վասն իմ, քան զաստղապարդառ, երբ ողջակէզ, յորժամ ընդ զոյժ նմա այն ինչ արեգակն 'ի մանտորեր խոնարհէր։ Ընթացք փոթորկացն են, քան զհողմն զարմանալին, որ յորժամ հնչէ ընդ խազաղ մակերեւոյթ Սոզօտայ գետոյն, կամ աստանէց զբնրոջ զալարիս։ Ի հոս բաւական զեղեցկին ծաղկի, առնել, մնայեւ անուշահոտ է և բարեխիկ շաղն խնկի Սոզօտաւ։ Յորժամ լուծին հանդարտութեան ընդ լուսով Թանչի 'ի ծերն իւր, լուսաւորէ զմեզաւ, յայնժամ ընկեմ 'ի խոր մտախոհութիւն, Թանի իմ թէ 'ի լուսոյ պայ փայլման նորա ասաւանէ զերկով իմով ազատ լինել պահեալ, և հա ինքն շնչատանել իմ անհրաժեշտ բոլոր ներկայութեանն։ Յանկարծակի յորժամ խաղաղութեան զեփիւռն Թառաւորէ 'ի վերայ ընութեանս, ազնիւ խրախուս, բոյլ կացեալ ամբողջ ժամու, մնասեալ զանձնս, և Թառացեալ ընդ Թփովք մարգերեայ հոգիս 'ի բեղ, իբրև նախիր զաւ առ զոյն ընդ մոր քսակ լուսաւորել փարզերացանք փայլման երկնային Սարգ

զի ամսոյն չէր քու խորախնդալն, և հենէ 'ի նոյնա 'ի ծանն Զոխտաւորբարեաուն, հասնելով գգեղ կոչէ զգեղ սրտանութիւն անձին, և զու նուազեն զերզնութեան զանխականն կամ յաւետատարնոյն քո զանձն և քաղցր հայեցուածս քոյին ։ Նուշեմ իմն բարեբարութեամբ, յայնժամ անձկացիք իմ, կարծեմ որպէս պատմել զեղ զինչ ըզգամ յանձնն։ Բանք։ յայնժամ փափկան ոչ ըղոսէն հոգի իմ չէ, այլ զինի առ քեզ յայտ մարում ինքն։ Հեռացեալ Ռուզոն։ Սաբետ հայր անմահնչ, բայց Թշնամ արձակեալ, և սիրագոյն կայեալ դոզայ ձեռանէ նոյն մերձեցոյց գլուխն իւր 'ի կուրծս նորին։ Պաշտեցուք ընդ միմեանս, ասաց Ռուզոն. յորժամ ընկերեն զեզ մեռանեալ ասէ։ Սեղանաւոր կապեալ, լուսին լուսաւորեսցէ զնոստր ծառոց, և ապա զու իմ լինիցի։ յայնժամ ասիցեն մայր քո մերժեսցի 'ի մեում խորհրդի, ներաւթեւն նորա խաղաղութեամբ անցցէ որպէս երեկոյ մեղմ առուր։ Նաեւ Սոզօտայ սահանէն մի՛ զանձնաւ կատ զնել բամձութեան սիրելիդ իմ սրտս է ինձ առ ժամանակ մի հեռանալ 'ի քէն։ Զինուորին Պերեխոյն բարեբար իմ և ուսուցիչ երԹայ այսօր 'ի հայրենիս իւր առ մերձաւորս և առ ազգականս — սրտաս է ինձ ուղեկից լինել նմա, քանզի Թերեւս անհնարին իցէ 'ի միմեանց 'ի յաւիտեան Ղանապարհորդութիւն իմ աւելցէ զերիս ամիսս։ Ի բազմակողմանեան խնամ, Սաբետ, մի՛ 'ի ննջեցուցին արկանել զիս։ Յորժամ

[illegible]

Ն. Ա.

ՕՏԱՐՕՏԻՆ ԼՈՒՐՔ

[illegible]

[illegible]

ԱՂՕՍՏՈՒԹԻՒՆ

[illegible]

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ [illegible]